OIKEUSMINISTERIÖ

LAUSUNTO

Lainvalmisteluosasto

LsN Maarit Leppänen

21.11.2017

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Komission suositus neuvoston päätökseksi luvan antamiseksi aloittaa neuvottelut yleissopimuksesta investointiriitojen ratkaisemiseen tarkoitetun monenvälisen investointituomioistuimen perustamiseksi (E 89/2017 vp)

Valtioneuvoston E-kirje koskee komission ehdotusta neuvostolle neuvoston päätökseksi antaa komissiolle mandaatti käynnistää neuvottelut yleissopimuksen tekemiseksi investointiriitojen ratkaisemiseen tarkoitetun monenvälisen investointituomioistuimen perustamisesta. Mandaattipäätöksellä valtuutettaisiin komissio käynnistämään neuvottelu unionin puolesta (1 artikla). Neuvottelut käytäisiin päätökseen liitettyjen neuvotteluohjeiden mukaisesti (2 artikla). Päätös, jossa neuvosto antaisi komissiolle mandaatin käynnistää neuvottelut yleissopimuksesta, olisi osoitettu komissiolle (4 artikla).

Päätösehdotukseen ei ole liitetty neuvotteluohjeiksi nimettyjä ohjeita. Päätösehdotukseen oheistettu liite on sen sijaan otsikoitu liitteeksi. Liite sisältää kaksi jaksoa, josta ensimmäinen koskee neuvottelumenettelyä ja toinen neuvottelujen sisältöä. Neuvottelujen sisältöä koskeva jakso sisältää neuvottelulle asetetut tavoitteet. Tavoite olisi käytännössä yleissopimuksen tekeminen CETA-sopimuksen mukaisesta riidanratkaisujärjestelystä.

CETA-sopimuksen 8 luvun F jakson 8.29 artiklassa sopimuksen osapuolet sitoutuvat pyrkimykseen perustaa yhdessä muiden kauppakumppaniensa kanssa sijoituksia käsittelevän monenvälisen tuomioistuimen ja muutoksenhakujärjestelyn sijoituksia koskevien riitojen ratkaisemista varten. Suomi on allekirjoittanut CETA-sopimuksen ja on siten sitoutunut myös monenvälisen investointituomioistuinjärjestelmän edistämiseen.

Valtioneuvosto esittää mandaattiehdotuksen hyväksymistä ehdotuksessa esitetyssä muodossa. Monenvälisen investointituomioistuimen valmistelutyötä tulisi valtioneuvoston kannan mukaan jatkaa. Suomi tukee komission työtä tuomioistuinta koskevan tiedon jakamisesta, komission käymää keskustelua tuomioistuimesta ja komission työtä selvittää potentiaalista kiinnostusta ja tukea hankkeelle.

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Eteläesplanadi 10 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi

Oikeusministeriö katsoo valtioneuvon kannassa tarkoitetulla tavalla, että monenvälisen investointituomioistuinjärjestelmän perustamista tulisi edistää. Oikeusministeriö suhteutuu kuitenkin epäilevästi eräisiin mandaattiehdotuksen yksityiskohtiin.

Päätösehdotuksen 2 artiklan mukaan neuvottelut käytäisiin päätökseen liitettyjen neuvotteluohjeiden mukaisesti. Päätökseen ei kuitenkaan ole liitetty neuvotteluohjeiksi otsikoituja ohjeita. Oikeusministeriö katsoo, että mikäli liitteeksi otsikoitu teksti on tarkoitettu neuvotteluohjeiksi, tulisi ne päätösluonnoksen mukaisesti otsikoida neuvotteluohjeiksi.

Päätös olisi ehdotuksen 4 artiklan mukaan osoitettu komissiolle. Oikeusministeriö pitää siksi erikoisena, että neuvotteluohjeisiin ehdotetaan otettavaksi osio neuvotteluissa noudatettavasta menettelystä, joka on osin osoitettu jäsenvaltioille. Ohjeiden 3 kohdassa todetaan muun muassa, että jäsenvaltioiden on äänestystilanteessa noudatettava neuvotteluohjeita ja aiemmin sovittuja EU-kantoja. Oikeusministeriön oudoksuu tällaisten velvoitteiden sisällyttämistä komissiolle osoitettuun ohjeeseen.

Lisäksi neuvottelumenettelyä koskevissa ohjeissa todetaan, että neuvottelut on käytävä (”shall be conducted”) UNCITRAL:n tuella. Oikeusministeriö suhtautuu epäillen siihen, että unioni voisi päättää minkä organisaation tuella neuvotteluja yleissopimuksesta käytäisiin tai edes sitä, että neuvotteluja tullaan käymään. UNCITRAL:n yleisistunto on heinäkuussa 2017 nyt kysymyksessä olevan asian osalta antanut WG III:lle seuraavan sisältöisen mandaatin:

> The Commission entrusted Working Group III with a broad mandate to work on the possible reform of investor-State dispute settlement. In line with the UNCITRAL process, Working Group III would, in discharging that mandate, ensure that the deliberations, while benefiting from the widest possible breadth of available expertise from all stakeholders, would be Government-led, with high-level input from all Governments, consensus-based and fully transparent. The Working Group would proceed to: (a) first, identify and consider concerns regarding investor-State dispute settlement; (b) second, consider whether reform was desirable in the light of any identified concerns; and (c) third, if the Working Group were to conclude that reform was desirable, develop any relevant solutions to be recommended to the Commission.
>
> The Commission agreed that broad discretion should be left to the Working Group in discharging its mandate, and that any solutions devised would be designed taking into account the ongoing work of relevant international organizations and with a view to allowing each State the choice of whether and to what extent it wished to adopt the relevant solution(s).

WG III:lle annettu mandaatti on siten varsin yleisluonteinen, ja neuvotteluissa olisi tarkoitus aloittaa mahdollisten ongelmien haarukoinnista. Ottaen huomioon, että WG III:n jäsenvaltioilla on eriäviä näkemyksiä jo mahdollisten ongelmien olemassa olosta, voi mandaatti, jossa ikään kuin lähdetään siitä, että ollaan neuvottelemassa yleissopimuksesta, vaikuttaa kielteisesti työryhmän neuvotteluilmapiiriin. Voisikin olla unionin pyrkimysten kannalta edullista, jos komissiolle annettavat neuvotteluohjeet laadittaisiin ehdotettua joustavampaan muotoon. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan ei ainakaan olisi aihetta vastustaa neuvotteluohjeiden joustavoittamista komissiolle annettavasta mandaatista mahdollisesti käytävissä jatkoneuvotteluissa.

Yleisellä tasolla voisi olla tarkoituksenmukaista pohtia myös sitä, onko vielä tässä vaiheessa tarkoituksenmukaista antaa komissiolle mandaatti neuvotella yleissopimusta, kun yleissopimusneuvotteluja ei vielä olla käynnistämässä. Toisaalta antaisi neuvottelumandaatti vahvan viestin unionin sitoutumisesta monenväliseen investointituomioistuinhankkeeseen.

Edellä todetuin huomautuksin oikeusministeriö yhtyy valtioneuvoston kannassa esitettyyn tavoitteeseen edistää monenvälisen investointituomioistuimen perustamista antamalla komissiolle mandaatti käynnistää neuvottelut yleissopimuksen tekemiseksi investointiriitojen ratkaisemiseen tarkoitetun monenvälisen investointituomioistuimen perustamisesta.